

Instrumentimport via Göteborg

Med indelningsverkets införande i början av 1680-talet fick alltså Sverige en ganska enhetlig militärmusik i form av de skalmejkvartetter som inrättades vid varje regemente. Det är ovisst var man fick instrumenten ifrån, men det finns uppgifter i en avhandling som kan vara intressanta i sammanhanget. Av alla de varor som infördes till Göteborg under 1600-talet finns även uppgifter om import av instrument. En del hänför sig alldeles säkert till högreståndskulturen, t.ex. klaverinstrumentet "clavicord" av vilka minst femton infördes mellan 1661-93. Men bland de importerade instrumenten fanns även sådana som kan ha fått användning inom dåtidens militärmusik. Det finns uppgifter om att det 1649-95 importerades 32 trumpeter till Göteborg. Av dessa importerades 17 från Amsterdam och Hamburg av en Christopher Liedbergh. Priset på trumpeterna låg kring 3 rdr smt stycket, för dem där priset är känt. Mellan 1684 och 1695 togs också minst 26 skalmejor in i landet via Göteborg. Handelsmannen Christian Böhusen importerade ett dussin skalmejor från Hamburg 1689, och 1695 förde han in lika många till. Ett annat exempel på instrumentimport som på grund av den stora mängden möjligen kan antas ha fått militär användning är Hans

Det finns tyvärr inga göteborgska instrument bevarade från stormaktsepoken. På bilden ses fr.v. ett valthorn signerat Johann Heinrich Eichentopf i Leipzig 1722 (av "cor de chasse"-typ, dvs. ett jakthorn av ursprungligen fransk härkomst, i Tyskland benämnt "Parforcehorn"), en tidig tenorbasun (trombon) i B tillverkad av Hans Doll i München år 1638 och slutligen en naturtrumpet stämd i D från 1753 av instrumentmakaren I.F. Schwabe i Leipzig. Alla instrumenten finns på Deutsches Museum i München.

Olofssons import av 3 dussin ”skalpipor” och 6 dussin ”querpipor” från Amsterdam 1650 och ytterligare 6 dussin tvärpipor 1652.³³⁾

Andra enheter vid garnisonen

Förutom garnisonsregementet fanns i själva Göteborg en artilleristat som 1680 bestod av 1 överstelöjtnant, 1 kapten, 1 löjtnant, 1 fyrverkarelöjtnant, 2 fänrikar, 4 styckjunkare, 12 sergeanter, 17 konstaplar, 23 lärkonstaplar, 41 hantlangare samt åtskilliga beställningspersoner som tygvaktare, fyrverkare, skrivare, smeder och stockmakare. Härtill kom en mindre artilleristat under en kaptens befäl på Nya Älvsborg och några artillerister på Gullbergs skans (Skansen Lejonet) och Ryssås skans (Skansen Kronan). Vid den tiden fanns varken spel eller musik vid det göteborgska artilleriet. En ensam trumslagare tillkom under Karl XII:s krig och han fick sällskap av flera kollegor först under senare delen av 1700-talet.

För att leda de omfattande befästningsarbetena fanns en fortifikationsstat som 1686 på ordinarie stat upptog 1 konduktör (löjtnant), 1 i läran (underlöjtnants vederlike), 1 kassör och materialskrivare samt 7 hantverkare och på extra stat 1 generalkvartermästarelöjtnant (överstelöjtnant), 1 konduktör, 1 i läran, 1 bokhållare och kassör, 1 materialskrivare, 1 vallrättare och 5 hantverkare.

Inkvarteringen

Inkvarteringen för spel och musiker vid Göteborgs garnison har genom tiderna följt de villkor som gällt för soldaterna i övrigt. Göteborgs borgerskap ålades att svara för inkvarteringen av de trupper som från år 1644 låg förlagda i staden som garnison. Detta åläggande var i överensstämmelse med de kvarterordningar som allmänt gällde för rikets städer, men stred faktiskt mot de privilegier som Göteborgs stad fick vid grundläggningen 1621. Om man inte kunde tillhandhålla rum skulle ersättning i reda pengar utgå till vederbörande, som då själv fick hyra sig rum bäst han kunde. Magistraten bestämde den 3 april 1693, för detta senare fall, en taxa enligt vilken inkvarteringsersättningen årligen skulle utgå med följande belopp (i daler silvermynt)³⁴⁾:

33) Christina Dahlhede, Handelsfamiljer i stormaktstidens Europamarknad, Meddelanden från Ekonomisk Historiska Institutionen, Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet, nr 81-83, Warne Förlag, Partille 2001.

34) Wilhelm Berg, Göteborg vid början af 1700-talet ur ”Bidrag till kännedom om Göteborgs och Bohusläns fornminnen och historia”, P. A. Norstedt & Söner, Stockholm 1886.